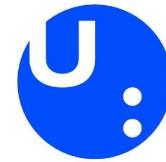

Osoby s omezenou mobilitou a podmínky cestování v zemích Visegradské 4

Univerzita
Pardubice
Dopravní fakulta
Jana Pernera

Jaroslav Matuška, Věra Záhorová

VEREJNÁ OSOBNÁ DOPRAVA 2015

Předmět projektu

V rámci projektu „Rights of Passengers with Reduced Mobility in Visegrad 4 Countries“ proběhl on-line průzkum mezi osobami s omezenou mobilitou (PRM), jehož cílem bylo mj. ověřit úroveň informovanosti o právech PRM a hodnocení přístupnosti veřejné dopravy pro ně. Na projektu se podíleli odborníci z Univerzity Pardubice (DF JP), SGH Varšava, ŽU v Žilině a BME v Budapešti.

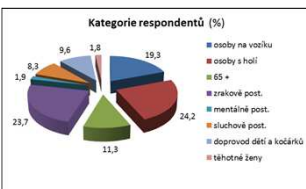
Problém: informovanost a bariéry ve veřejné dopravě v zemích V4

Pro testování úrovně informovanosti o právech PRM při užívání veřejné dopravy (železniční, linkové, letecké, vodní) v zemích V4 byla stanovena hypotéza: „Informovanost o právech a možnostech přepravy PRM je ve všech zemích V4 stejná“.

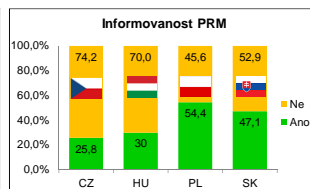
Jako bariéry jsou v této prezentaci hodnocena pouze vozidla, nástupiště a personál dopravců. Situace pro osoby na vozíku v ČR je porovnávána se stavem v roce 2011, kdy proběhl obdobně zaměřený národní průzkum.

Sběr dat

Dotazník ve čtyřech jazykových variantách byl umístěn na webových stránkách Univerzity Pardubice. On-line průzkum zašitila NRZP (Národní rada osob se zdravotním postižením ČR); v jednotlivých zemích byly informace o průzkumu distribuovány pomocí střešních organizací osob s omezenou mobilitou. Sběr dat probíhal od konce listopadu 2014 do začátku března 2015. Pro vyhodnocení bylo použito 421 vyplněných (dokončených) dotazníků od všech skupin PRM (osoby s pohybovým, zrakovým, sluchovým, mentálním postižením, matky s dětmi do 3 let (doprovod kočárků), senioři (65+), těhotné ženy). V ČR bylo shromážděno 264, v Polsku 103, na Slovensku 34 a v Maďarsku 20 dotazníků. Tuto nevyváženost, relativně vysoký podíl respondentů z měst do 50 tis. obyvatel (43%) i 2/3 zastoupení věkové skupiny 27 – 65 let je nutno zohlednit při interpretaci některých výsledků. Z obr. 1 je zřejmý poměr jednotlivých kategorií respondentů - PRM. Výstupy byly nejprve zpracovány do procentních podílů a následně testovány hypotézy a vzájemné závislosti pomocí SW Statistica.

Obr. 1: Zastoupení respondentů

Obr. 2: Informovanost PRM o svých právech

Informovanost o právech PRM při přepravě

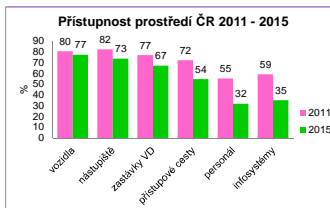
Jak vyplývá z obr. 2, nejlépe jsou o svých právech a možnostech přepravy plynoucích z příslušných nařízení EP a Rady Evropské Unie informováni v Polsku (více než každý druhý respondent) a na Slovensku (téměř každý druhý). V Maďarsku je informován téměř každý třetí respondent, v ČR pouze každý čtvrtý. Zjištěný stav je výzvou pro národní organizace PRM k informačním kampaním, které by povědomí o jednotné úpravě práv mezi PRM zvýšily.

Vozidla, nástupiště, personál

Výsledky hodnocení vozidel jako bariér dokládají mj. i správnost diferencovaného přístupu k jednotlivým skupinám PRM v souladu s jejich odlišným chápáním bariér. Horizontální a vertikální rozdíly jsou zásadní pro osoby pohybově postižené – na vozíku i s jinými pomůckami, pro doprovod kočárků, příp. pro starší cestující. Ostatní skupiny, zejm. osoby s postižením zraku (nevidomé) nepovažují výšku podlahy vozidel za zásadní bariéru – pomocí spletek hole a správné techniky jejího užití mezeru i výškový rozdíl při nástupu do vozidla překonají.

Přístupnost železničních nástupišť je zásadní bariérou opět pro osoby pohybově postižené a také pro doprovod kočárků; senioři, na rozdíl od vozidel, přístupnost železničních nástupišť za bariéru nepovažují. Ani u zrakově postižených osob nejsou nástupiště zásadním problémem, i když v porovnání s vozidly je jejich přístupnost vnímána jako bariéra 2x častěji.

Značně rozdílně je v zemích V4 hodnocen přístup a znalosti personálu. V Polsku je tento aspekt důležitý pro téměř 47% PRM, na Slovensku pro 38% a v ČR pro necelých 31% všech kategorií PRM. V Maďarsku má tento aspekt téměř zanedbatelný význam.

Obr. 3: Přístupnost pro osoby na vozíku v ČR

Obr. 3 dokládá, že bariéry pro osoby na vozíku se v ČR odstraňují pomaleji, než bariéry v oblasti informačních systémů a personálu dopravců. Největší zlepšení v oblasti infrastruktury je vidět u přístupových cest.

Závěry

Z provedeného průzkumu vyplývá mj. i následující:

- téměř 2/3 PRM v zemích V4 neví o jednotné úpravě svých práv prostřednictvím nařízení EP a Rady EU,
- zásadní význam pro PRM mají bezbariérově upravená nástupiště a nízkopodlažní vozidla,
- znalosti a chování personálu dopravců není v žádné zemi V4 zásadní bariérou; nejvíce si tohoto aspektu všimají osoby s mentálním postižením a těhotné ženy,
- největší zlepšení od r. 2011 zaznamenaly osoby na vozíku v ČR v chování a přístupu personálu a u informačních systémů (získávání informací); znatelné je i zlepšení přístupnosti PK.

Využití výsledků

Výstupy průzkumu jsou určeny zejména pro národní střešní organizace sdružující osoby s postižením i další osoby patřící do některé kategorie PRM. Výsledky také statisticky dokládají některá obecně přijímaná tvrzení a poukazují na specifické vnímání bariér jednotlivými skupinami PRM v zemích Visegradské 4.

Příspěvek vznikl za podpory projektů IRS2015/14 Interní grantové soutěže Univerzity Pardubice a International Visegrad Fund No. 11420036 „Rights of Passengers with Reduced Mobility in Visegrad 4 Countries“.

